

HOMENATGE A JOAN ORIHUEL

Una història d'art no ha d'ésser només dels artistes que, per motius o consecucions heterogènies, han sobresortit, sinó també d'aquells que han fet possible que aquests artistes, d'una faïssa especial en les seves primeres petjades, contribuïren amb l'ensenyament, a guiar-los amb orientacions tècniques, i fins i tot humanes, perquè seguissin pel camí que han escollit.

Per això, en aquesta història de l'art de Girona, de la qual potser hi ha molts de fragments repartits entre llibres biogràfics, revistes i altres publicacions, i que ben segur que un dia caldrà escriure plenament, hom haurà de tenir molt present el nom de Joan Orihuel, amb els seus dos aspectes de pintor complet i de mestre que va saber inculcar a una munió de deixebles, els quals després formaran part d'aquesta mateixa història, com a destacats artistes.

No direm tots els deixebles perquè hem d'admetre com a natural el fet que, igual com passa en totes les arts —música, literatura, dansa, etc.— són molts els qui comencen, inclús que segueixen llargament, però que després no sobresurten perquè sens dubte els manca aquest encís únic de la inspiració-creació, el ser veritablement un artista, per la qual cosa marxen cap a altres afers, si bé conserven com a «hobby» l'art, cosa molt d'estimar perquè a part de la pròpia satisfacció els hi comporta a la vegada una evasió espiritual i contribueixen també, en bona part, a la més gran i millor difusió de l'art.

Oblidat per a uns, desconegut per a les noves generacions, Joan Orihuel ha retornat aquest començament d'any a la nostra Girona, mitjançant la seva obra antològica que és la millor expressió per al seu coneixement.

L'ajuntament de la ciutat, fent-se ressò dels desigs d'un grup d'ex-alumnes del pintor, nat a Barcelona i avui a l'Argentina, va cedir les seves sales a la Rambla i col·laborà en aquest esdeveniment que bé podem qualificar de molt important en els annals de la pintura gironina, i així, del 12 de febrer al 6 de març, una munió de quadres per ell pintats, es mostraren als visitants.

Si els antics pintors tenien la llegenda, sorgida manta vegada de la realitat, d'un tarannà bohemí, d'en Joan Orihuel podríem dir que fou, i suposem que encara és allà a les terres argentines, un rodamón que qualificaríem de controlat per ell mateix, coneixedor que de tant en tant calia estirar la corda del seu estel de la fantasia, i per això se'ns mostra, en la seva vida i en la seva obra, tan aparentment diferenciat, si bé sempre, si aprofundim, portat, intuït i fins i tot manat pel mateix esperit.

miscel·lània d'actualitat

per
GIL BONANCIA

Joan Orihuel: Autoretrat (1981)

Si cal començar pel principi, direm que Joan Orihuel va néixer a Barcelona el 6 d'octubre de 1907, va estudiar a l'Escola de Belles Arts, i va ser alumne de Tenas i Clarasó en escultura i de Santiago Rusiñol i Ramon Casas en pintura.

Per a nosaltres, de l'interès general pel que fa a l'home i a l'obra, sobresurt l'etapa que passà a Girona, per la influència i vinculació. pel

fet que llavors, l'any 1940, la postguerra, tornà a encendre's el foc de l'art a la nostra ciutat on, a part de pintar i pintar, obrí una escola. Va saber ser particip d'aquesta nova flamarada, aportant-hi allò necessari perquè les flames acomplissin plenament la tasca d'encarrilar les il·lusions dels nous alumnes.

Oferí el seu ensenyament, mitjançant una tarja que deia: «Dibujante comercial, dibujante artístico, dibujante industrial, artista decorador, orientista decorativo, fresquista, pintor mural, ilustrador, cartelista, artista pintor, proyectista arquitectónico, litógrafo, decorador de interiores, escultor, retratista al óleo, restaurador de imágenes sagradas y de arte plástico».

Clar que tot plegat potser es podria dir amb menys paraules, però a ell li agradava de puntualitzar talment com si pintés, i era una època en què era millor aclarir bé els conceptes. Quant a constatar la veracitat d'aquesta quantitat d'especialitats, tenim encara la seva obra com a demostració d'indubtable certesa.

Però, el primer lloc gironí al qual arribà en Joan Orihuel, ves a saber per quines motivacions, va ser a Lloret de Mar, llavors sense turisme i amb poca gent, seguint aviat el camí fins a Girona per assentar-s'hi llargament.

La vinculació i la influència no van centrarse solament en les tècniques i l'estil, sinó també amb el sentir i expressar, això sí, perquè cada un d'ells, després fos fidel a la pròpia personalitat, a tot allò que ens envolta, tal com ho veiem i sentim, amb una mica de fantasia, o molta, per crear la pròpia obra. Que això també sabia explicar-ho en Joan Orihuel.

El riu Ter, amb la Catedral i Sant Feliu al fons, al seu pas per Pedret, vist per Orihuel.

Una vista típica de la Devesa,
dibuixada per Orihuel.

Els seus lligams amb Girona van ser així mateix de caràcter humà, i sota aquest aspecte encara el recordem més. Ell va anar a viure a la primera casa de la carretera de Santa Eugènia, i anava a les tavernes i al Casino. A tot arreu. Havia estat afeccionat a la boxa i més d'una vegada féu d'esparring d'algun professional. Gran conversador, era estimat en les tertúlies, ja que a la vegada tenia modals d'autèntic cavaller, i això sempre és agradable, i potser li obrí les portes de moltes famílies gironines, que li encarregaren retrats que ell interpretà amb gran esperit, i molts dels quals poguérem veure a l'exposició que ara comentem, ja que no foren solament els ex-alumnes i l'ajuntament els que feren possible la mostra homenatge, sinó que moltes famílies aportaren l'obra que tenien de l'artista, per tal que hi fos exhibida, a més d'institucions, corporacions, empreses, cases comercials —recordem la col·lecció de cartells—, i la Cambra de Comerç propietària de grans murals que hi figuraren.

Entre els pintors que cal recordar —assenyalem per endavant que amb seguretat oblidarem algú i demanem ja perdó si això passa—, recordem Marià Oliver, qui per cert s'encarregà de fer la presentació al catàleg de l'exposició, en Joaquim Caselles, l'Emília Xargay, en Carles Vivó, en J.C. Vilallonga, Joan Riu, Carme Pons, Joaquina Casas, Montserrat Llonch, Torres Monsó, Ramon Carrera, M. Sánchez Fernández, Miquel Casadevall, els dos germans Bosch, l'Espinosa, Manuel Espàrrach, i altres, ja que eren molts.

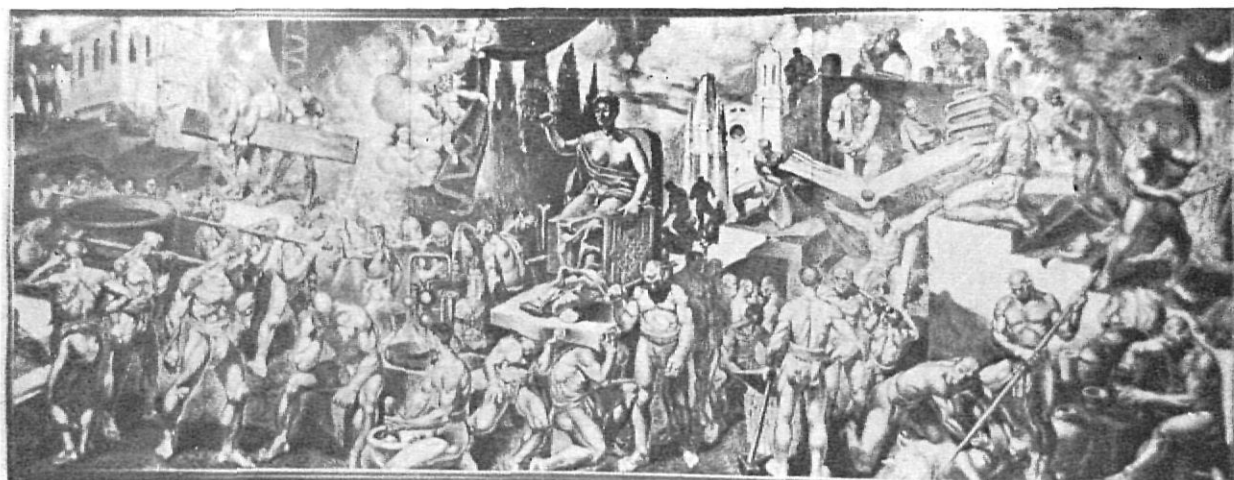
Si en el retrat mostrà conèixer el secret de captar la pròpia personalitat dels models, ajudat pel seu domini del dibuix —abans que res era un excellent dibuixant—, i les matisacions

dels colors, sense fraudulència cercant el beneplàcit de l'interpretat, sinó amb tota la força i sinceritat que el veia, en totes les altres diguem-ne especialitats, per endavant hi trobem sempre la lleialtat a si mateix, a una honradesa inclús en les fantasies.

Amb el cartellisme es mostrà sempre sorprenentment enginyós, aconseguir l'impacte que capta la mirada, i amb les ratlles i el color dir tot allò que és interessant.

Si qualifiquem de colossalisme part de la seva obra, no és amb el sentit de dir que sortir d'unes ratlles marcades, sinó per constatar que es tracta d'un gran artista que, quan convé, sap interpretar la mitologia, la llegenda o bé la idealització. Pensar la temàtica, estudiar quins són els personatges que han de fer arribar sentiments o situacions a qui mira l'obra, posar-hi totes aquelles coses alienes, que poden ser des d'un llibre a una gran fàbrica, juntar-les amb equilibri pictòric i equilibri expressiu per tal que no hi hagi res en detriment de qualsevol altre aspecte, encertar les proporcions adequades quan hi ha d'haver profunditats llunyanes, i tot amb la mateixa «facilitat» com si pintés un quadre de 100 x 100 cm., és una tasca que només poden emprendre els grans artistes. Aconseguir-la plenament, com ho féu l'Orihuel, i que encara ens és donada a admirar permanentment a la Cambra de Comerç.

La ductibilitat de l'artista es mostra en els paisatges urbans. En ells es veu que estimava Girona, puix que a part dels encerts tècnics tenen el caliu d'aquell que coneix el lloc, que el pinta per què li agrada, ja que aquí no hi havia comandes. La Girona vista per l'Orihuel, té tota la serenor de la seva essència, aconseguida amb

Mural pintat per Orihuel a la Cambra de Comerç de Girona.

uns dibuixos harmònics, però segurs i unes matisacions de colors reflexos de la fidelitat on hi sens l'alenada del lloc i temps.

Sabia allò que volia i allò que es feia. Algú potser podria titllar-lo d'improvisar quan el veia arribar a un lloc, davant d'un paisatge, i posar-se a pintar. Però ell ja hi havia passat altres vegades, o havia pensat, sabia quina era l'hora en què la llum li reflectia aquell color més autèntic, si era més propici un dia clar o núvol, inclús si el ventet era millor que vingués de garbí o de tramuntana. Com ho feia per a seleccionar els models per als seus quadres, i així, quan pintava aquells tan grans, buscà per totes les comarques, i entre altres, foren els nois de «Can Sopa», a l'altra banda de «Fontajau» que li serviren per als cíclopes.

Joan Orihuel, potser per atzar, quan cercava lloc adient per exterioritzar el seu art, va arribar a Girona i va influir en la represa de l'art a la nostra ciutat. Fou com el portador de l'antorxa que no s'havia apagat. Ara, aquells que reberen el foc li han retut homenatge, i tots els gironins i afeccionats a la pintura, han tingut ocasió de recordar o descobrir, un dels artistes que més va fer per a la divulgació de l'art, en uns moments difícils.

JOAN PONÇ

D'aquell grup «Dau al Set» que fa anys va sacsejar el món de l'art, quatre d'ells, un autèntic «poker», han assolit llocs prioritaris en el sempre difícil camp expressiu, i l'obra dels quals és reconeguda per tot arreu.

Per als gironins la d'en Tharrats pel fet de ser d'aquestes terres, on ha ofert mostres que

ens han permès de seguir la seva singladura; la d'en Cuixart, perquè hi viu, i ja forma part del quotidià afer artístic i fins i tot social de nosaltres, i la d'en Tàpies, per vinculacions i presència així mateix de tant en tant.

Potser el menys conegut, directament perquè si que ho és per la seva reputació artística, fóra en Joan Ponç, llunyà físicament i treballant podríem dir en altres direccions.

El fet que, a mig gener, es presentés obra seva a la Galeria Tau de Girona, en una important antologia, va suposar un interès especial, per poder conèixer directament una part important i representativa de la seva obra.

Un rebel, potser com a condició innata de l'artista, amb unes realitzacions sorprenents de conceptes i expressions. Unes figures de ficció, talment extraterrestres, sorgides d'una imaginació il·limitada, i realitzades amb una tècnica acurada, on fins i tot diríem que l'humor —tècnic—, assoleix una bona part d'ella.

Situat entre un surrealisme i potser un renaixentisme romàntic i fantasmal a la vegada, amb uns aparents tant se me'n dóna, minuciosament calculat o potser esporàdic, però sempre amb un ritme de formes i colors que atrauen fortament, com a demostració de ser posseïdor d'una escola pròpia, o d'una manera d'entendre i mostrar l'art plenament personal.

EL CARTELL POLONÈS

Manta vegada, al nostre país, fem classificacions d'art a conveniència, deixant-les o centrant-les en aquelles expressions que més ens interessin personalment, i ignorant, quan no menyspreuant, les altres.

Dintre la gamma indesxifrable de l'art, aquest té un nombre indefinit de maneres d'expressar-se, de mostrar-se, i no és bo que nosaltres ens parem sols davant d'uns. Això podria frenar, tiranitzar inclús el que deu ésser desig d'extensió i recerca de totes les possibilitats que ens ofereix l'expressió artística.

Entre altres, aquest és el cas dels cartells que a Polònia són admesos i tractats com autèntiques obres d'art. Perquè en realitat ho són, com quedà ben palès a l'exposició que, el mes de març, es va presentar a la Casa de Cultura de Girona, organitzada pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

El fet que no es comercialitzin, o que no hi hagi mercat publicitari, pot explicar que els millors pintors facin cartells emprant tot el seu enginy i tècnica que dóna com a resultat aquesta recerca de ratlles i colors, configurant un impacte que tota obra d'art deu tenir.

Per altra banda, són moltes les activitats culturals del país que en donen a conèixer mitjançant els cartells. Per això és àmplia la temàtica, i les oportunitats que els artistes troben d'expressar-se a través d'ells.

No es tracta, doncs, com alguns podrien pensar i altres pretendre, d'un «art petit». No hi ha art petit. Hi ha senzillament art, amb totes les seves atribucions, o altres expressions, inclús d'alguns que s'autoanomenen artistes i que no ho són, perquè no saben dir les seves possibles inquietuds amb la soltura, desenganxada d'allò prosaic, que deu ésser potser el primer manament de l'artista. El cartellisme és art total. La plasmació de la temàtica és equivalent a posar-se davant d'un paisatge o d'una figura, encara en aquest cas amb més inventiva per atraure l'atenció d'allò que vol dir o propagar. I la realització, com podien comprovar els tècnics i els profans, s'apropava allò que en diem a la perfecció, ja que plenament perfecte, ni l'artista deu pensar estar-hi.

Ben segur que aquesta manifestació d'art, podia fer pensar a mec d'un visitant, com és possible d'aconseguir una plenitud artística en un país on hi ha una dictadura. L'explicació podria ser que l'artista, sempre lliure, es va valer, o es val encara, d'aquesta exteriorització mitjançant l'art, per a emetre el seu crit de colors i formes. Així creien endevinar-ho en cartells que són autèntics clams, encara que referint-se a aspectes quasi quotidians com l'anunci d'un circ, d'una manifestació cultural, d'una reunió o d'un acte esportiu. L'artista pot tenir, fins un cert punt, prohibit el tema. Però no les paraules, i amb allò que li és deixat, pot dir amb veu més forta tot allò que guarda a dins. Vertaderament una situació potser difícil d'expressar per part nostra, la qual per altra banda no és l'anàlisi de la situació político-social, sinó els resultats de l'expressió artística a través del cartell.

Caldria per a la millor comprensió, o aproximació, assenyalar que el cartellista a Polònia no treballa per a la publicitat comercial, ja que aquesta, de fet no existeix per manca de competitivitat. Ara bé, si no hi ha necessitat de dir que aquest desodorant és més efectiu que un altre, en canvi sí que hi ha moltes i moltes manifestacions que es donen a conèixer per cartells, és a dir, de cartells se'n fan molts, i per això els artistes hi acudeixen amb tota naturalitat, ja que és un mitjà corrent.

Recordem que molts pintors expressionistes francesos feren cartells, potser més necessaris en aquella època en què era una de les poques maneres de fer arribar la crida a través d'ells, i després esborrats pels moderns mitjans de comunicació. Inclús es disputaven de poder fer un cartell, ja fos del «Moulin Rouge» o de «Cigarettes», ja que sabien que el cartell seria vist per milers de persones, cosa que no passava amb els quadres penjats en una sala. En Ramon Casas també va fer cartells, i a l'exposició antològica de l'Orihuel, que comentem també en aquestes planes, el cartell hi tenia el lloc que correspon a una autèntica obra d'art.